

PHÁT TRIỂN KINH TẾ BIỂN Ở HÀ TĨNH

ĐẬU VĨNH PHÚC*

Những năm qua, kinh tế biển (KTB) đã góp phần quan trọng vào phát triển kinh tế quốc dân, ổn định chính trị - xã hội; bảo vệ vững chắc các quyền và lợi ích biển của nước ta; góp phần bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền của đất nước. Là một địa phương có nhiều tiềm năng phát triển KTB, Hà Tĩnh đã đầu tư mạnh mẽ về cơ sở hạ tầng, xây dựng chiến lược dài hạn nhằm sớm đưa KTB trở thành một trong những trụ cột phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

1. Tiềm năng phát triển kinh tế biển của tỉnh Hà Tĩnh

Hà Tĩnh có nguồn tài nguyên thiên nhiên đa dạng và phong phú, tạo điều kiện thuận lợi cho kinh tế phát triển, đặc biệt là KTB.

Thứ nhất, tiềm năng phát triển công nghiệp biển, các khu công nghiệp và cụm công nghiệp ven biển.

Khu kinh tế Vũng Áng - một trong 8 khu kinh tế trọng điểm ven biển của quốc gia, diện tích hơn 227,81km², là khu kinh tế đa ngành, trọng tâm sản xuất thép, các sản phẩm sau thép, sản xuất điện, dịch vụ cảng biển và logistics... Hiện, khu kinh tế có 153 dự án, gồm 97 dự án đầu tư trong nước với tổng vốn đầu tư đăng ký hơn 60.000 tỷ đồng; 57 dự án đầu tư nước ngoài với tổng vốn đầu tư đăng ký hơn 15,7 tỷ USD. Riêng lĩnh vực công nghiệp có 82 dự án, tập trung vào các lĩnh vực công nghiệp luyện cán thép, nhiệt điện, chế biến, chế tạo¹. Hiện nay, Hà Tĩnh đã có chủ trương mở rộng quy hoạch khu kinh tế Vũng

Áng, để từng bước trở thành trung tâm kinh tế của tỉnh cũng như của khu vực.

Thứ hai, tiềm năng về phát triển du lịch biển.

Bờ biển dài 137 km, vùng lãnh hải rộng khoảng 20 ngàn km² với vị trí địa lý là điểm giữa của cầu nối tuyến Bắc - Nam và cửa ngõ phía Đông của trục Đông - Tây. Tỉnh có nhiều bãi biển đẹp, như: Xuân Thành, Chân Tiên, Thạch Hải, Thiên Cẩm, Kỳ Ninh, Mũi Dao... trong đó, bãi biển Thiên Cẩm là một trong 46 khu du lịch quốc gia². Bờ biển Hà Tĩnh còn có một lợi thế rất lớn về tài nguyên nhân văn để kết hợp hài hòa giữa du lịch nghỉ dưỡng, du lịch văn hóa và du lịch tâm linh.

Những năm gần đây, Hà Tĩnh đã có nhiều biện pháp huy động các nguồn vốn đầu tư phát triển hạ tầng ven biển, nhờ vậy, ngành Du lịch có mức tăng trưởng cao. Năm bắt thế mạnh trên, các nhà đầu tư đã và đang xây dựng các dự án du lịch quy mô lớn, như: dự án khu du lịch biển cao cấp Wyndham Costa, dự án khu đô thị du lịch sinh thái Thiên Cẩm... góp phần đẩy nhanh quá trình hoàn thiện hạ tầng phục vụ du lịch.

Ngoài việc đẩy mạnh quảng bá hình ảnh kết hợp phát triển các loại hình thương mại, tỉnh còn đẩy mạnh đào tạo nguồn nhân lực phục vụ du lịch; ứng dụng công nghệ trong lĩnh vực du lịch nhằm hỗ trợ và tăng tính trải nghiệm cho du khách. Tỉnh luôn quan tâm yếu tố môi trường du lịch xanh, sạch, thân thiện với sự chung tay của cả cộng đồng

* ThS, Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

cũng là những lý do để Hà Tĩnh luôn là một địa chỉ tin cậy của du khách.

Thứ ba, tiềm năng đánh bắt và nuôi trồng thủy sản.

Theo kết quả điều tra của Viện Nghiên cứu Hải sản, biển Hà Tĩnh có trữ lượng các loài cá 8 - 9 vạn tấn, trong đó cá nổi 44.000 tấn, cá đáy 41.000 tấn. Từ đầu năm đến nay, thời tiết thuận lợi, ngư dân Hà Tĩnh đã đánh bắt được trên 28.000 tấn thủy sản, trị giá 874 tỷ đồng. Hiện nay, ngư dân các địa phương đã hình thành các mô hình sản xuất, ứng dụng khoa học - công nghệ thành lập 2 nghiệp đoàn nghề cá, 16 mô hình khác và xây dựng 54 tổ ngư dân đoàn kết trên biển với hàng ngàn người tham gia³. Bên cạnh đó, Hà Tĩnh đã và đang xây dựng phương án bảo vệ phục hồi một số loài thủy sản quý có giá trị kinh tế, như: vùng tôm hùm ở Kỳ Xuân, vùng ốc hương ở Xuân Liên... Các bãi sinh sản, các cồn rạn, các hệ sinh thái biển, đặc biệt là hệ sinh thái rừng ngập mặn.

2. Thực trạng phát triển kinh tế biển của tỉnh Hà Tĩnh

Thời gian qua, tỉnh Hà Tĩnh đã tập trung chỉ đạo quyết liệt việc thực hiện các chủ trương lớn của Đảng, Chính phủ để khai thác hiệu quả, tiềm năng lợi thế biển, ven biển trong phát triển kinh tế - xã hội. Cụ thể:

Một là, đối với phát triển công nghiệp biển, các khu công nghiệp và cụm công nghiệp ven biển.

Các nhóm ngành công nghiệp ven biển đã đóng góp quan trọng vào phát triển kinh tế, trong đó sản xuất thép với hạt nhân là Khu liên hợp gang thép và cảng Sơn Dương Formosa Hà Tĩnh đang trở thành đầu tàu kéo theo sự phát triển các ngành công nghiệp sau thép, công nghiệp hỗ trợ trên địa bàn. Sản xuất điện với các nhà máy: nhiệt điện Vũng Áng I; nhiệt điện Vũng Áng II; nhà máy điện năng lượng mặt trời Cẩm

Hòa; nhà máy sản xuất Cell Pin của Tập đoàn Vingroup... Trên địa bàn tỉnh hiện có 23 cụm công nghiệp đang hoạt động, trong đó 4 cụm công nghiệp ven biển, gồm: Thạch Kim, Thạch Bằng, Cẩm Nhượng và Kỳ Ninh, với tổng diện tích quy hoạch là 24,73 ha, thuộc các ngành, nghề chủ yếu, bao gồm: chế biến thủy, hải sản và hậu cần nghề cá. Đến nay, có 56 cơ sở đã đầu tư vào các cụm công nghiệp này, với tổng mức đầu tư khoảng trên 300 tỷ đồng⁴. Các cụm công nghiệp ven biển đi vào hoạt động đã thu hút các cơ sở, làng nghề truyền thống trong khu dân cư vào sản xuất tập trung, góp phần giảm thiểu ô nhiễm môi trường, giải quyết việc làm, tăng thu nhập cho lao động tại địa phương, đặc biệt là đối với ngành, nghề chế biến thủy, hải sản ở những nơi tập trung đông dân cư.

Tỉnh Hà Tĩnh có một số dự án công nghiệp ven biển, như: dự án khai thác mỏ sắt Thạch Khê (hiện đang tạm dừng), các dự án khai thác mỏ Ilmenite dọc ven biển; có 2 dự án điện mặt trời và một số dự án điện gió đang được nhiều nhà đầu tư quan tâm tìm hiểu. Mặc dù đã đạt một số kết quả khá nhưng tốc độ tăng trưởng công nghiệp khu vực ven biển tỉnh Hà Tĩnh chưa tương xứng với tiềm năng, mới dừng lại ở các sản phẩm hữu hình. Trong khi đó, các nguồn lợi lớn như vị trí địa lý chiến lược, lợi thế của cảng biển nước sâu để giao thương với khu vực và quốc tế chưa được khai thác triệt để.

Hai là, đối với du lịch biển.

Năm 2018, Hà Tĩnh đón hơn 1,2 triệu du khách, trong đó khách du lịch quốc tế đạt 18.000 người, khách du lịch nội địa đạt 1.254.000 người. Năm 2019, số lượt du khách tăng lên hơn 1,3 triệu du khách, trong đó khách quốc tế đạt 21.870 người, khách nội địa đạt 1.360.130 người. Năm 2020 và 2021, mặc dù chịu ảnh hưởng nặng nề của đại dịch

Covid-19, số du khách vẫn đạt 619.000 người (năm 2020) và 487.000 người (năm 2021). Năm 2022, theo Sở Văn hóa - Thể thao và Du lịch, chỉ trong 6 tháng đầu năm, Hà Tĩnh đã đón 1.008.360 lượt du khách đến tham quan, nghỉ dưỡng. Trong đó, khách lưu trú đạt 142.169 lượt (khách nội địa 138.011 lượt, khách quốc tế 4.158 lượt). So với cùng kỳ năm 2019 (thời điểm chưa bùng phát dịch Covid-19), lượt khách tham quan, nghỉ dưỡng trên toàn tỉnh năm 2022 đạt 96%⁵.

Có thể thấy, Hà Tĩnh là một trong những địa phương ngày càng thu hút lượng lớn khách du lịch cả trong và ngoài nước. Hoạt động du lịch đã có nhiều chuyển biến, nhiều điểm du lịch thu hút lượt khách đến tham quan, nghỉ dưỡng với số lượng lớn, như: Lộc Hà, Cẩm Xuyên, thị xã Kỳ Anh, Can Lộc... đem lại giá trị rất lớn trong phát triển kinh tế - xã hội nói chung, KTB nói riêng. Tuy vậy, du lịch Hà Tĩnh vẫn là điểm đến chưa gây được dấu ấn sâu sắc trong lòng khách du lịch.

Ba là, đối với khai thác và nuôi trồng thủy sản.

Tính đến năm 2020, toàn tỉnh Hà Tĩnh có 4.158 phương tiện khai thác thủy sản, tăng 790 phương tiện so với năm 2015. Trong đó, phương tiện khai thác có công suất dưới 90CV là 3.804 phương tiện, chiếm 91,49% tổng phương tiện khai thác toàn tỉnh. Riêng phương tiện có công suất dưới 20 CV có 2.360 chiếc, chiếm 56,76%. Sản lượng khai thác thủy sản tính đến năm 2020, toàn tỉnh Hà Tĩnh đạt 39,5 nghìn tấn, tăng bình quân giai đoạn 2011 - 2020 là 4,23%/năm, chiếm 71,17% tổng sản lượng thủy sản toàn tỉnh. Trong đó, sản lượng cá biển đạt 23,2 nghìn tấn, tăng 6 nghìn tấn so với năm 2010, tăng bình quân 3,04%/năm. Giai đoạn 2015 - 2020, sản lượng thủy sản bình quân của Hà Tĩnh đạt 8,34%⁶.

Tuy đạt được nhiều thành tựu quan trọng, thực trạng phát triển KTB của tỉnh Hà Tĩnh cũng đặt ra một số khó khăn, thách thức. Cụ thể:

(1) Quy mô KTB của tỉnh còn khá nhỏ, chưa đầu tư nhiều về trang thiết bị cũng như cơ sở hạ tầng.

(2) Hệ thống cảng biển được xây dựng mở rộng khá nhanh, nhưng mô hình quản lý cảng còn phát triển chậm, chưa đồng bộ, chất lượng nguồn nhân lực chưa đáp ứng được yêu cầu.

(3) Kết cấu hạ tầng biển chưa đồng bộ, thiếu cơ sở hạ tầng so với yêu cầu phát triển nhất là hạ tầng cảng biển và hoạt động logistics.

(4) Việc xử lý tình trạng ô nhiễm môi trường biển còn gặp nhiều khó khăn, đặc biệt là tình trạng ô nhiễm do hoạt động sản xuất công nghiệp, khai thác khoáng sản, nuôi trồng thủy sản.

(5) Nhận thức về phát triển KTB đi cùng bảo tồn tài nguyên, môi trường, kết hợp với bảo vệ chủ quyền biển chưa được củng cố chưa được thường xuyên nhấn mạnh và có biện pháp chi tiết kèm theo...

Chính vì vậy, giải pháp hữu hiệu nhằm phát triển KTB ở tỉnh Hà Tĩnh trong thời gian tới là việc làm cần thiết trong giai đoạn hiện nay.

3. Một số giải pháp phát triển kinh tế biển ở tỉnh Hà Tĩnh trong thời gian tới

Thứ nhất, cần tiếp tục triển khai Chiến lược phát triển KTB theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, hiện thực hóa Nghị quyết của Đảng về phát triển KTB. Nắm rõ các chủ trương, đường lối của Đảng về phát triển KTB 10 năm tới; đánh giá đúng tình hình triển khai, thực hiện. Nghị quyết số 36-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Ban Chấp hành Trung ương 8 (khóa XII) về Chiến lược phát triển bền vững KTB Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

Có chính sách quy hoạch cụ thể và tập trung phát triển KTB dựa trên lợi thế sẵn có và tài nguyên du lịch của tỉnh. Đồng thời, đẩy mạnh truyền thông quảng bá vị thế, tiềm năng của biển nước ta nói chung và của tỉnh Hà Tĩnh nói riêng. Tập trung việc quảng bá Hà Tĩnh cũng như những thương hiệu sản phẩm có lợi thế của địa phương bằng sức mạnh truyền thông báo chí (kể cả mạng xã hội và hình thức mới) nhằm thu hút đầu tư, phát triển thương mại tại tỉnh. Bên cạnh đó, cần xây dựng chiến lược phát triển biển đảo cùng các địa phương có biển đảo khác gắn với chiến lược phát triển KTB đảo quốc gia các giai đoạn.

Thứ hai, đẩy mạnh thu hút nguồn lực từ các thành phần kinh tế. Chủ động thu hút các nhà đầu tư lớn, có công nghệ tiên tiến từ các nước phát triển. Thực hiện chuyển dịch cơ cấu KTB một cách kịp thời, linh hoạt, cụ thể, nhanh chóng có cơ chế đầu tư vào năng lượng biển tái tạo, năng lượng gió ngoài khơi, đầu tư cho những ngành nghề mới, như: nuôi thủy sản xa bờ, phát triển nghề cá giải trí. Thúc đẩy KTB xanh; có các biện pháp ứng phó với biến đổi khí hậu, nước biển dâng và các biểu hiện biến đổi đại dương. Bên cạnh đó, khuyến khích phát triển năng lượng tái tạo; phát triển bền vững KTB dựa vào cơ sở khoa học, cộng đồng; thích ứng linh hoạt, an toàn. Có cơ chế, chính sách khuyến khích phát triển kinh tế tuần hoàn đối với rác thải nhựa, từng bước biến rác thải nhựa thành tài nguyên; tăng cường chuyển giao và ứng dụng công nghệ mới, ít phát thải.

Thứ ba, chuyển từ nuôi trồng, khai thác hải sản theo phương thức truyền thống sang ứng dụng công nghệ cao góp phần cải thiện đời sống, phát triển kinh tế - xã hội, tăng cường an ninh - quốc phòng, chủ quyền vùng biển. Hoàn chỉnh hệ thống kết cấu hạ

tầng phục vụ phát triển KTB đảo, các công trình hạ tầng thiết yếu ở Hà Tĩnh, bao gồm: cảng biển, sân bay, đường giao thông. Tập trung xây dựng kế hoạch phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch nhằm tạo nghề, giải quyết việc làm, cải thiện đời sống cho người lao động.

Thứ tư, tập trung giải quyết vấn đề ô nhiễm môi trường. Nâng cao nhận thức của người dân, cũng như du khách về ý thức giữ gìn vệ sinh môi trường. Cần quy định rõ bằng văn bản có tính quy phạm, chế tài xử lý các vi phạm môi trường, kể cả vi phạm an ninh biển đảo với các hình thức đủ sức răn đe cả về phạt nặng tài chính, hành chính, hình sự... □

Chú thích:

1, 4. *Phát triển bền vững các ngành công nghiệp và du lịch gắn với biển ở tỉnh Hà Tĩnh hiện nay.* <https://vietnamnet.vn>, ngày 09/12/2022.

2. *Quyết định số 201/QĐ-TTg ngày 22/01/2013 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030”.*

3. *Hà Tĩnh khai thác hiệu quả tiềm năng kinh tế biển.* <https://baohatinh.vn>, ngày 22/12/2022.

5. *Du lịch Hà Tĩnh nhanh chóng phục hồi, tạo đà phát triển.* <https://baohatinh.vn>, ngày 04/7/2022.

6. *Tình hình kinh tế - xã hội tỉnh Hà Tĩnh năm 2020.* <https://hatinh.gov.vn>, ngày 05/01/2021.

Tài liệu tham khảo:

1. *Nghị quyết số 36-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Hội nghị Trung ương 8 (khóa XII) về Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.*

2. *Quyết định số 1477/QĐ-UBND ngày 23/5/2013 của Ủy ban nhân dân tỉnh Hà Tĩnh về việc phê duyệt “Đề án một số chính sách phát triển du lịch Hà Tĩnh giai đoạn 2013 - 2020”.*

3. *Quyết định số 892/QĐ-TTg ngày 26/7/2022 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án phát triển cụm liên kết ngành kinh tế biển gắn với xây dựng các trung tâm kinh tế biển mạnh thời kỳ đến năm 2030.*